

'SCHRIJVEND MAAK IK DE CHAOS BEHEERSBAAR'

WAT IS UW HOUVAST IN LEVEN EN STERVEN? BEKENDE NEDERLANDERS GEVEN ANTWOORD OP DEZE EERSTE VRAAG UIT DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS. VANDAAG: MARTIN MICHAEL DRIESSEN (64), VOORHEEN THEATER- EN OPERAREGISSEUR, NU SCHRIJVER. MET *RIVIEREN* WON HIJ IN 2016 DE ECI LITERATUURPRIJS.

'Mijn ouders zijn drie dagen na de oorlog getrouwd, in Duitsland. Mijn moeder is Duitse van oorsprong. Mijn vader zat ondergedoken in een tomatenkas in Bleiswijk – hij kwam één keer op straat en werd direct opgepakt. Omdat hij een technische opleiding had en zijn talen sprak, werd hij tewerkgesteld in Duitsland. Hij heeft er geen verschrikkingen meegemaakt.

Een paar jaar na de oorlog kwamen ze in Nederland wonen. Mijn moeder wilde Nederlands leren, maar bijna niemand wilde met haar omgaan. Ze werd gemeden. Zodoende bleef ze lang Duits spreken en ben ik tweetalig opgevoed. Dat is een enorm gewin gebleken; ik kan het iedereen aanraden. Naast de praktische voordelen ga je daardoor al snel dingen van diverse kanten bekijken. Ik hoorde van mijn Duitse neefjes en nichtjes heel andere verhalen over de oorlog. Waren er dan misschien meerdere waarheden? Die dualistische manier van denken heb ik behouden. Ik wil altijd onderzoeken of niet ook het tegendeel van iets waar is.

Mijn ouders hadden geen goed huwelijk. Ik vond het verschrikkelijk thuis. Jaren heb ik geen contact met ze gehad. Rond mijn veertigste heb ik weer toenadering gezocht. Dat is een van de beste dingen geweest die ik heb gedaan in mijn leven. Als je geen vrede hebt met je ouders blijf je een ongelukkig mens, denk ik. Ik heb nu een echt innige relatie met mijn moeder. Ze is heel liefdevol. Wat ik als kind nodig had en niet kreeg, is er nu wel. Ze is honderd jaar en woont hier vlakbij in een verzorgingshuis. Toen ze werd geboren, regeerde *Kaiser Wilhelm II* nog.

Ongeveer dertig jaar heb ik opera's en theater geregisseerd in het buitenland. Een aantal

jaren geleden heb ik de paarden gewisseld en ben ik schrijver geworden. Die levens vielen niet te verenigen – als regisseur ben je veel in de stad en werk je met anderen, terwijl ik als schrijver juist rust en stilte nodig heb. Mede daarom koos ik voor deze woonark in Puttershoek. Ik kom graag in de stad, maar ik woon er niet graag. Het tumult in mijn hoofd is al groot genoeg. Als ik in de stad ben, ben ik voor mijn gevoel voortdurend op een banale manier aan het communiceren. Ik ben liever alleen of kies voor een diepgaande ontmoeting.

Ik voel me existentieel alleen, en dat bedoel ik zonder negatieve connotatie. Ik heb wel goede vrienden, en grote liefdes gehad, maar ik zie af van de dagelijkse omgang met mensen.

Ik ontleen geen geborgenheid aan een gemeenschap. Ik ben eerder waakzaam, want ik houd elke vorm van agressie bij ieder mens voor mogelijk, ook bij mezelf. Ik vertrouw in hoge mate op mijn eigen energie en vermogens. Weet u hoe dat met haaien zit? Die hebben geen zwemblaas, die hun hoogte in het water reguleert. Dus ze moeten hun leven lang blijven zwemmen, anders zinken ze en imploderen ze. Dat vind ik een geweldig beeld, daar identificeer ik me mee. Ik besta bij de gratie van de energie die ik ontwikkel. Mijn leven draait om scheppen, het is gericht op het maken van mooie dingen.

Ieder mens heeft troost en houvast nodig, maar uit dat gegeven kun je niet afleiden dat

er een God is. Het doet me eerder vermoeden dat de mens God uitvond omdat hij hem nodig had: de mens heeft een wereldbeeld nodig waarin zijn eigen plaats gerechtvaardigd is. Anders voelen we ons ontheemd. Ik vind houvast in het bestuderen van ideeën. Theologie maar ook astrologie vind ik interessant. Je hoeft er niet in te geloven om toch de schoonheid van een gedachten bouwsel te zien. Zo'n bouwsel dat heel veel menselijke ervaring ordent, stemt mij verzoenend. Ik lees graag in de Bijbel. Maar ik geloof niet dat één systeem dé waarheid is. Het zijn manieren om de waarheid denkbaar en leefbaar te maken. Dat doe ik als schrijver ook met mijn parabellen: je probeert chaos beheersbaar te maken. Wat mij fascineert, is dat sommige briljante theologen binnen een bepaald dogma formidabel kunnen nadenken, maar het dogma zelf – God bestaat, bijvoorbeeld – nooit in twijfel trekken. Dat laat zien dat geloven de rationele beslissing kan zijn om op een bepaald punt te stoppen met denken. Misschien is dat ook wel een wijs besluit.

Ik heb geen dagelijkse rituelen. Wel gewoontes. Om 17.00 uur drink ik mijn eerste whisky. Eigenlijk heb ik maar één ritueel. Op de sterfdag van David ga ik naar zijn graf in Freiburg. Mijn zoon overleed toen hij vier maanden was, aan een aangeboren nierafwijking. Er was geen enkel houvast. Geen troost. Ik ben tekeergegaan tegen de fundamentele onrechtvaardigheid van het bestaan, maar er was niemand om tégen tekeer te gaan. Ik heb er geen vrede mee. Nooit gehad. Zijn korte bestaan heeft me wel getoond dat ik tot een liefde in staat ben waarvan ik anders geen weet zou hebben gehad. Uiteindelijk gaat het om liefde. Iedereen meet de waarde en de betekenis van zijn levensjaren af aan de liefde die hij schenkt of heeft ervaren. Dat is wat ons bijblijft en bepaalt. Overigens kent de liefde vele vormen. Ik vind bijvoorbeeld bewondering een prachtige emotie. Ik bewonder graag. Heb je die omhaal van Ronaldo laatst gezien? Hij lijkt me een vervelend mannetje, maar toen ik dat doelpunt zag, was er even sprake van een nijdeloze, onverdeelde bewondering. Omdat mij iets werd gegeven van grote schoonheid.'